

BEVEGELSE I KAPITALISERINGSRENTEN

Staten forskriftsfester kapitaliseringsrenten for personskadeerstatning -
hva skjer med kapitaliseringsrenten for erstatning av skog?

Skogforum 2022

Anders Ringstad
Skogkonsulent

Nei, jeg skal ikke snakke om dette...

$$G = \left[H_n(1 + \bar{p}_r)^{-n} + \sum_{x=0}^n (D_x - c_x)(1 + \bar{p}_r)^{-x} \right] * \left[\frac{(1 + \bar{p}_r)^n}{(1 + \bar{p}_r)^n - 1} \right]$$

$$V_q = \left[(H_n + G)(1 + \bar{p}_r)^{q-n} + \sum_{x=q}^n (D_x - c_x)(1 + \bar{p}_r)^{q-x} \right]$$

Kapitaliseringsrente

- Avkastningskravet man stiller til investert kapital
 - Sammensatt av en risikofri rente og risikotillegg
- Alternative plasseringer med tilsvarende risiko
 - Risikofri reell rente i finansmarkedet: 3,5 % + 0,5 % for lav risiko (1997/2000)
 - Reelle lånerenter (IBOR): -2 % til 2 % (2010-2019)
 - Samfunnsøkonomiske analyser: 2 % - 3 % (2012 og 2021)
 - Statens Pensjonsfond Utland: 3,6 % (netto real avkastning 98-18)
 - Handlingsregelen justert fra 4 % til 3 % (2016)

Effekten av ulike renteføtter

- Balansekvantum: 1 000 kbm
- Rotnetto: 250 kr/kbm
- Årlig inntekt: 250 000 kr

Rentefot	Nåverdi
5 %	5 000 000
4 %	6 250 000
3 %	8 333 000
2,5 %	10 000 000
2 %	12 500 000

Kapitaliseringsrente i skogbruket

- Erstatning

Fordrer Statens Tarv, at Nogen maae afgive sin rørlige eller urørlige Eiendom til offentlig Brug, saa bør han have fuld Erstatning af Statskassen

- Bundet til personskadeerstatningen siden 80-tallet
- Høyesterett i stor grad ansvarlig for å fastsette renten
- Historisk utvikling
 - Fra 1993 til 2014: 5 %
 - Fra 2014-2022: 4 %

Kapitaliseringsrente i skogbruket

- Priskontroll

- Politisk bestemt (bruksrasjonalisering, investeringsvilje)
- Ikke priskontroll på:
 - Aksjeselskap (ikke konsesjon på overdragelse av aksjer)
 - Rene skogeiendommer
 - Bebygde skogeiendommer med mindre enn 35 daa fulldyrka/overflatedyrka jord
- Historisk utvikling
 - 1980 til 2001: 7 og 9 %
 - 2001: 5 %
 - 2002: 4 %

Staten forskriftsfester renten for personskadeerstatning

- Fastsettes til 2,5 %
- Trådte i kraft 1.oktober 2022
- Fra forarbeidene:

Etter departementets syn er det langt fra gitt at de vurderingene som i høringsnotatet er lagt til grunn for en forskriftsfastsatt kapitaliseringsrente på personskadeerstatningsområdet, **kan eller bør være avgjørende i andre sammenhenger.**

Departementet har i vurderingen av kapitaliseringsrenten ved utmåling av personskadeerstatning **ikke tatt i betraktning eventuelle særlige hensyn som gjør seg gjeldende på andre områder**, for eksempel ved ekspropriasjonserstatning.

Burde ikke en forskriftsfesting ført til en automatisk endring for erstatning av skog?

Skogforum
3. november 2022

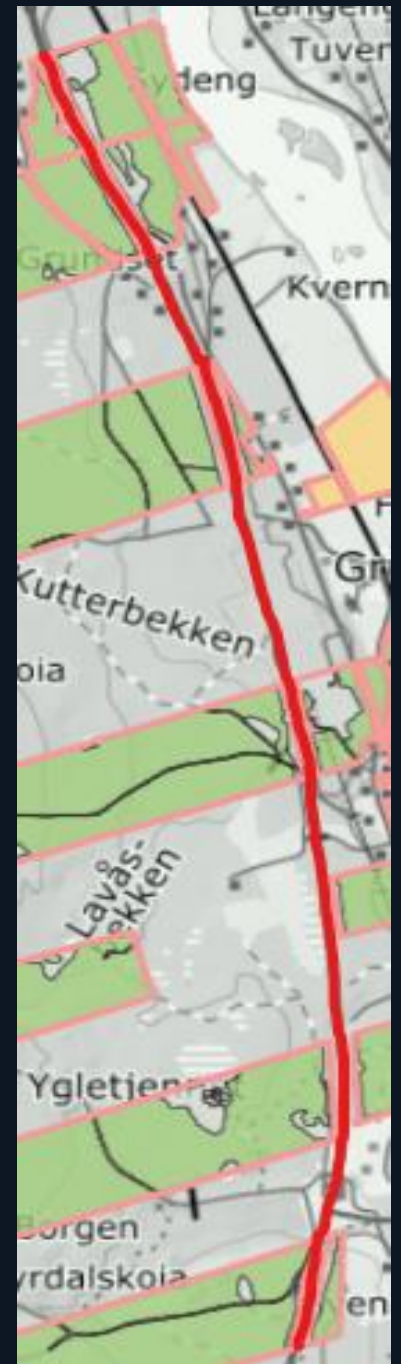
Kapitaliseringsrente

Peder Landfald
Advokat

Saksforholdet

- Ekspropriasjon til ny RV3 i Elverum
- Inngrep i gammel furuskog
 - Permanent erverv: 130 daa (124 daa produktiv skog)
 - Midlertidig erverv: 129 daa (117 daa produktiv skog)
- SVV avvirket 5093 m³ i 2015/2016:
 - Hkl. 4: 40 %
 - Hkl. 5: 46 %
 - Svært høy andel furu spesial

Høyesteretts «direktiv» om å følge personskaderente

- Renten skal fastsettes slik at erstatningssum og avkastning dekker tapet hvert år fremover
- 30 års rettspraksis om at kapitaliseringsrente ved ekspropriasjon av skog skal følge rente for personskade
- Rt. 1994 s. 557 (Flåmyra)
 - «De investeringsmuligheter som ligger til grunn for fastsettelsen av kapitaliseringsrenten i personskadesakene, er det nærliggende å trekke inn også når det skal foretas en slik objektivisert vurdering som etter praksis ved avståelse av skog (...) den rentefot som praktiseres ved beregning av erstatning for tap i fremtidig erverv etter personskade, gi veiledning»
- 5 % anvendt som generell kapitaliseringsrente i ekspropriasjonssaker etter Flåmyra

Høyesteretts «direktiv»

- Rt. 2008 s. 195 (Regionfelt Østlandet)
 - «Etter min mening foreligger det nå en fast høyesterettspraksis for at det i saker om erstatning ved ekspropriasjon eller fredning av fast eiendom, personskadesakene og andre saker hvor det må foretas en neddiskontering av et fremtidstap som hovedregel anvendes en kapitaliseringsrentesats på fem prosent»
- Tilsvarende uttalelser i Rt. 2011 s. 1254, Rt. 2014 s. 1203 (Kreutzer) og Rt. 2017 s. 1715 (Skeidar)
- Skeidar-dommen:
 - (...) ved ekspropriasjon av skog i alminnelighet skal anvendes en felles, objektivisert rentesats. Denne rentesatsen skal svare til satsen som benyttes ved beregningen av erstatning for tap i fremtidig erverv etter personskade.»

Fastsettelse av kapitaliseringsrente for personskade

- Kapitaliseringsrente for personskade fastsatt av Høyesterett frem til nå:
 - Rt. 1993 s. 1524 (Ølberg): Fra 6 % til 5 %
 - Rt. 2014 s. 1203 (Kreutzer) Fra 5 til 4 %
- Skjønnsettene har lojalt fulgt etter og benyttet ny rente i ekspropriasjonssakene
- 2022: Fastsatt av Justisdepartementet i forskrift for personskade til 2,5 %
- Grunneiers anførsel: Prinsippet er ikke endret. Det eneste som er nytt er hvem som har fastsatt rente for personskade

Samme hensyn

- To hovedhensyn som ligger til grunn for 2,5 % for personskade
 - Erstatningsbeløpet må reinvesteres over en lang tidshorison
 - Erstatningsbeløpet må reinvesteres med svært lav risiko
- Samme hensyn for skogbruk
 - Svært lang tidshorison – 100-årsperspektiv
 - Svært lav risiko
 - Tømmer er fleksibelt mht realisasjonstidspunkt
 - Tømmer vokser «på lager»
- Omsetning av skogeiendommer bekrefter bruk av lav rente
 - Rene skogeiendommer uten priskontroll
 - Skog i aksjeselskaper uten konsesjon

Samme hensyn

- Forarbeidene til personskadeforskriften
 - «Forskriften vil sikre (...) en riktigere kapitaliseringsrente enn den gjeldende domstolsfastsatte renten gjør i dag. (...) vil medføre (...) erstatningsutbetalinger som i større utstrekning er i samsvar med prinsippet om full erstatning.»
- Mao: Departementet mener at 4 % ikke gir full erstatning for pasientskade
- Samme i norsk skogbruk – 4 % gir ikke full erstatning for skog som avstås

SVV anførsler

- To hovedanførsler fra SVV
- 1) Forskriften gjelder personskade, og ikke noe annet
- 2) Grunneier plikter å tilpasse seg ved å reinvestere slik at han kan oppnå minst 4% avkastning
 - Gjødsle, plante, skogsbilveg, mm
 - Reinvestere i andre deler av egen næring, f.eks. jordbruk